

PAPER DETAILS

TITLE: Resmi Kurumlarda Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Karsilastigi Mesleki Problemler ve Çözüm Stratejileri

AUTHORS: Engin Is, Seyma Turan

PAGES: 953-975

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/4177424>

Resmi Kurumlarda Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Karşılaştığı Mesleki Problemler ve Çözüm Stratejileri

Engin İŞ^{1*} Şeyma TURAN²

¹ Mardin Artuklu Üniversitesi, Türkiye

² Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

Makale Bilgisi

Makale Geçmişi

Geliş Tarihi: 29.08.2024

Kabul Tarihi: 06.12.2024

Yayın Tarihi: 31.12.2024

Anahtar Kelimeler:

Mesleki Problemler,
Özel Eğitim,
Özel Eğitim Öğretmenleri,
Resmi Kurumlar.

ÖZET

Özel eğitim öğretmenleri, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitimsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyerek topluma entegrasyonlarını sağlamak için önemli bir rol üstlenmektedir. Ancak, bu öğretmenler resmi kurumlarda görev yaparken çeşitli zorluklarla karşılaşmakta ve bu durum, profesyonel gelişimlerini, motivasyonlarını ve genel eğitim süreçlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Özellikle Türkiye’de özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar, onların mesleki performanslarını ve öğrencilerin başarısını doğrudan etkilemektedir. Bu çalışma, Türkiye’deki resmi kurumlarda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunları derinlemesine incelemeyi ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji (olgu bilim) kullanılmıştır. Fenomenoloji, bireylerin yaşadıkları deneyimlerin özünü anlamaya yönelik bir araştırma yöntemidir. Katılımcıların bakış açıları ve deneyimleri doğrultusunda derinlemesine veri toplar. Bu çalışmada, özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştıkları zorlukları ve deneyimlerinin etkilerini detaylı bir şekilde anlamak için fenomenolojik yöntem tercih edilmiştir. Bu yöntem, öğretmenlerin günlük yaşantılarındaki temel sorunları anlamada etkili bir araçtır. Çalışmanın örneklemi, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Mardin ilindeki 10 özel eğitim okulunda ve 5 özel eğitim sınıfında görev yapan toplam 15 özel eğitim öğretmeninden oluşmaktadır. Öğretmenlerin seçiminde maksimum çeşitlilik ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Bu yöntemler, farklı deneyim ve perspektiflerin elde edilmesini ve araştırmanın pratik bir şekilde yürütülmesini sağlamıştır. Araştırma bulguları, özel eğitim öğretmenlerinin başlıca sorunlarının yöneticilerin özel eğitim alanında bilgi ve duyarlılık eksiklikleri, eğitim ve iletişim becerilerinin yetersizliği, sınıf ve okul ortamlarının fiziki şartlarının uygun olmaması ve eğitim materyali eksikliği olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi ve yeterliliklerinin artırılması, etkili eğitim süreçlerinin sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır. Özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların çözümünde, iletişim, iş birliği ve değerlendirme yöntemlerinin etkinliği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin bu konularda desteklenmesi ve gerekli kaynakların sağlanmasının özel eğitim süreçlerinin kalitesini artırmada önemli bir rol oynayacağı, bu araştırmanın bulgularıyla çalışma grubunun sınırları içinde saptanmıştır.

Professional Problems and Solution Strategies Faced by Special Education Teachers Working in Public Institutions

Article Info

Article History

Received: 29.08.2024

Accepted: 06.12.2024

Published: 31.12.2024

Keywords:

Professional Problems,
Special Education,
Special Education Teachers,
Public Institutions.

ABSTRACT

Special education teachers play an important role in supporting the educational, social and emotional development of individuals in need of special education and ensuring their integration into society. However, these teachers face various difficulties while working in public institutions and this situation may negatively affect their professional development, motivation and general education processes. Especially in Turkey, the problems faced by teachers working in the field of special education directly affect their professional performance and students' achievement. This study aims to examine in depth the problems faced by special education teachers working in public institutions in Turkey and to offer solutions to these problems. Phenomenology, one of the qualitative research methods, was used in the study. Phenomenology is a research method that aims to understand the essence of the experiences of individuals. It collects in-depth data in line with the perspectives and experiences of the participants. In this study, phenomenological method was preferred to understand the difficulties faced by special education teachers and the effects of their experiences in detail. This method is an effective tool for understanding the main problems in the daily lives of teachers. The sample of the study consisted of 15 special education teachers working in 10 special education schools and 5 special education classes in Mardin province in the 2023-2024 academic year. Maximum diversity and convenience sampling methods were used to select the teachers. These methods ensured that different experiences and perspectives were obtained and the research was conducted in a practical way. The findings of the research show that the main problems of special education teachers are the lack of knowledge and sensitivity of administrators in the field of special education, inadequacy of training and communication skills, inappropriate physical conditions of classroom and school environments, and lack of educational materials. Supporting teachers' professional development and increasing their competences play a critical role in ensuring effective educational processes. The effectiveness of communication, cooperation and evaluation methods in solving the problems faced by special education teachers is emphasised. In this context, it was determined that supporting teachers on these issues and providing the necessary resources will play an important role in improving the quality of special education processes within the limits of the study group with the findings of this study.

To cite this article:

İş, E., & Turan, Ş. (2024). Resmi kurumlarda çalışan özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştığı mesleki problemler ve çözüm stratejileri. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 953-975. <https://doi.org/10.51119/ereegf.2024.116>

***Sorumlu Yazar:** Engin İş, engin@artuklu.edu.tr

GİRİŞ

Özel eğitim öğretmenleri, toplumun en hassas ve özel eğitim ihtiyacı olan bireylere yönelik eğitim hizmetleri sunarak, önemli bir rol üstlenmektedirler. Resmi kurumlarda görev yapan özel eğitim öğretmenleri, mesleki yaşamlarında çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu zorluklar, öğretmenlerin profesyonel gelişimlerini, motivasyonlarını ve genel olarak eğitim sürecini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Eğitim, bireylerin bilgi ve yeteneklerini geliştirerek sosyal, kültürel ve ekonomik olarak daha yetkin hale gelmelerini amaçlar (Akyüz, 2018). Bu süreç, akademik bilgi edinimi, problem çözme becerileri, eleştirel düşünme yetenekleri ve etik değerlerin benimsenmesini sağlar (Demirel, 2017). Ayrıca, bireylerin kişisel gelişimini destekleyerek topluma katılımlarını artırır (Öztürk, 2019). Her bireyin potansiyeline göre desteklenmesi ve eğitim imkanlarından eşit şekilde yararlanabilmesi, toplumsal adalet için kritik bir adımdır.

Eğitim, bireylerin bilgi ve beceri kazanmasında kritik bir rol oynarken, bu sürecin en temel unsurlarından biri öğretmenlerdir. Öğretmenlik, öğrencilere belirli bilgi, beceri ve değerleri aktarmak ve öğrenmelerini sağlamak için uzmanlaşmış bir meslektir (Jimerson ve Haddock, 2015). Öğretmenler, öğrencilerin gelişimini desteklemek, onları yönlendirmek, ilham vermek ve rehberlik etmekle görevlidirler. Bu bağlamda, öğretmenler bir ülkenin eğitim sistemi veya okulun amaçlarına ulaşmasında en önemli temel değişkenlerden biri haline gelmektedir (Tehseen ve Hadi, 2015).

Özel eğitim, bireysel ihtiyaçları olan öğrencilere özel tasarlanmış programlar sunarak onların potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olmaktadır (Kirk et al., 2016; Ataman, 2005). Özel eğitim, bireylerin potansiyellerini ve yeteneklerini maksimize etmeyi amaçlar ve engellerin eğitim süreçlerini olumsuz etkilemesini önlemek için çeşitli müdahaleler içerir. Bu sebeple, özel eğitimin öncelikli hedefi, özel gereksinimleri olan bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktır.

Özel eğitim öğretmeni yetiştirme programlarının amacı, adayları çeşitli ortamlarda farklı öğrenme ve davranışsal ihtiyaçları olan öğrencileri eğitmek için gerekli temel becerilerle donatmaktır (Nagro ve deBettencourt, 2017). Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki yeterliliği, öğretimin kalitesi ile doğru orantılıdır (Potthoff ve Alley, 1996). Öğretmenlerin bilgi, beceri ve donanımları, sunulan eğitim hizmetlerinin etkinliği ve başarısında belirleyici bir rol oynar. Yeterliliği artan ve mesleki sorunları azalan öğretmenlerin, öğretim kalitesi de yükselir. Bu, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini ve sonuçlarını iyileştirmek için öğretmenlerin mesleki sorunlarının çözümüne önem verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Türkiye'de özel eğitim, standart eğitim programlarına ek olarak özel eğitim uzmanları tarafından tasarlanan özel öğretim ve destek hizmetleri sunar. Bu hizmetler, Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği standartlara uygun olarak özel eğitim okulları, rehabilitasyon merkezleri ve entegrasyon sınıfları aracılığıyla sağlanır. Bu kurumlar, özel eğitim öğretmenleri ve diğer uzman personel ile öğrencilere özel gereksinimlerine uygun eğitim ve destek sunar. Özel eğitim hizmetlerinin amaçları, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda, özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin eğitim ihtiyaçları, yeterlilikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını ve üst öğrenime, meslek hayatına ve toplumsal yaşama hazırlanmalarını sağlamaktır (MEB, 2018).

Ülkemizde özel eğitim öğretmenliği, özel eğitim bölümü mezunlarının yanı sıra Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 20.02.2014 tarihli ve dokuz sayılı kararı ile okul öncesi, çocuk gelişimi ve eğitimi, sınıf öğretmenliği, rehberlik ve psikoloji alanlarından herhangi birine kaynak teşkil eden yükseköğretim programlarından mezun olan ve Bakanlıkça düzenlenecek 160 saat teorik ve 80 saat uygulama olmak üzere toplam 240 saat süreli uzman öğretici yetiştirme kursu programını başarıyla tamamlayanlar, özel eğitim alanı öğretmenlerince gerçekleştirilen destek eğitimlerini vermek üzere

uzman öğretici olarak görevlendirilebilmektedir (MEB, 2021). Özel eğitim öğretmenleri, bulundukları kurumun çalışma saatlerine uyar; özel eğitim okulları genellikle tam gün eğitim verirken, özel eğitim sınıfları okulun giriş ve çıkış saatlerine uygun olarak çalışır ve genellikle mola vermeden, nöbet saatlerini sınıf içinde ve dışında öğrencilerle birlikte geçirirler (Çitil, 2017).

Eğitim, her bireyin hakkıdır ve özel eğitim gerektiren çocukların da bu haktan yararlanması önemlidir. Özel eğitim, öğrencilerin benzersiz ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş planlar oluşturur ve onların kendine güven duymalarını ve başarıya ulaşmalarını destekler (Gürsel, 2017). Bu eğitim türü, öğrenme güçlüğü çeken veya farklı ihtiyaçları olan bireylere yönelik özel programlar sunar ve bu programların etkinliği, öğretmenlerin profesyonel bilgi ve deneyimlerine bağlıdır. Özel eğitim öğretmenleri, akademik bilginin yanı sıra, öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerine de odaklanarak onları destekler (Feng ve Sass, 2013). Bu yaklaşımla, bireysel yetersizlikleri anlayıp özel öğrenme stratejileri sunarak, öğrencilerin başarıya ulaşmalarına ve kendilerine güven duymalarına yardımcı olurlar. Böylece, özel eğitim öğretmenleri, eğitimde fırsat eşitliğine katkıda bulunur ve her bireyin potansiyelini gerçekleştirmesine olanak tanır (Gebbie et al., 2012).

Özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik araştırmalar, özel eğitim alanında önemli bir araştırma konusu olarak ele alınmaktadır. Bu çalışmalar, öğretmenlerin mesleki yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları tespit etmeyi, bu zorluklara yönelik çözüm stratejileri geliştirmeyi ve böylece öğrencilere daha kaliteli eğitim sunmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Yapılan araştırmalar özel eğitim öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlarda birçok temel sorunla karşılaştıklarını göstermektedir. Özellikle yetersiz kaynaklar ve materyaller, fiziki koşulların uygunluğu, iş yükü ve zaman yönetimi, öğretmen yeterliliği ve sürekli eğitim ile velilerle iletişim ve iş birliği konuları ön plana çıkmaktadır (Kılıç, 2020).

Özel eğitim öğretmenleri, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak materyal ve kaynaklara erişimde zorluk yaşayabilir, bu da uygun eğitim materyalleri sağlama ve öğretim sürecini destekleme açısından sorun oluşturur (Bouck, 2008). Fiziki altyapının yetersizliği, özel eğitim sınıflarında uygun ortam sağlama çabalarını zorlaştırarak, öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyebilir (Mastam ve Zaharudin, 2024). Ayrıca, büyük iş yükleri altında çalışan öğretmenler, bireysel eğitim planları hazırlama ve raporlama gibi görevlerde zaman yönetimi zorlukları yaşar (Forlin ve Chambers, 2011). Yeterli eğitim ve profesyonel gelişim fırsatlarının sınırlı olması, öğretmenlerin beceri ve bilgilerini güncellemelerini zorlaştırır (Finlay et al., 2023). Velilerle etkili iletişim kurma zorunluluğu da bazen beklenti uyumsuzluklarına yol açabilir (Epstein ve Sanders, 2006). Brunsting ve arkadaşlarına göre (2014), öğretmenlerin tükenmişlik yaşaması, karşılaştıkları sorunlar ve yetersiz yönetsel destekten kaynaklanmaktadır. Bu sorunlar, öğretmenlerin performansını ve dolayısıyla öğrencilerin eğitim kalitesini etkileyen önemli faktörlerdir.

Özel eğitim öğretmenlerinin yaşadıkları sorunlara çözüm önerileri genellikle bu sorunların kaynağına yönelik olarak geliştirdikleri ifade edilebilir. Yeterli kaynak ve materyal sağlanması, fiziki koşulların iyileştirilmesi, iş yükünün azaltılması için destek mekanizmalarının güçlendirilmesi, öğretmenlerin sürekli eğitim ve profesyonel gelişim imkânlarından yararlanmalarının teşvik edilmesi ve veli iletişimi için etkili stratejilerin geliştirilmesi gibi.

Literatürde özel eğitim ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde, çok sayıda çalışmanın bulunduğu gözlemlenmektedir (Berry ve Gravelle, 2013; Blazar ve Kraft, 2017; Franciso ve Celon, 2020; Karatağ, 2020; Kocaman, 2015; Öksüz, 2019; Ross ve Gray, 2006; Seylim, 2021; Şener ve Tanrısever, 2019; Şengül, 2008). Bu araştırmalarda özel eğitim öğretmenlerinin yaşadığı problemler temel değişken olarak ele alınmamaktadır. Çoğu çalışma belirli bir konu veya bağlam üzerinde odaklanmıştır; örneğin, özel eğitim okulu yöneticilerinin sorunları, özel eğitim öğretmenlerinin mesleki gelişimleri, eğitim ortamlarındaki kaynak yetersizlikleri ve öğrenci davranış yönetimi gibi

temalar literatürde yer almaktadır. Ancak, resmi kurumlarda çalışan özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştığı mesleki problemler ve bu problemlere yönelik çözüm stratejilerini ele alan kapsamlı nitel çalışmaların sayısının sınırlı olduğu söylenebilir (Atmaca ve Uzuner, 2020; Billingsley ve Bettini, 2019; Güleç-Aslan vd., 2014; Himmetoğlu vd., 2022; Jennings ve Greenberg, 2009 ; Kahramanoğlu ve Tutsoy, 2019; Rupp, Roberts ve Olson, 2014; Yavuz ve Yıkılmış, 2021). Gerçekleştirilen bu araştırma ile alandaki eksikliklerin giderilmesi, özel eğitim öğretmenlerinin günlük pratiklerinde karşılaştıkları zorluklara daha etkili çözümler bulunmasına katkı sağlayabilir.

Özel eğitim öğretmenleri, özel eğitim alanında bilgili ve deneyimli olsalar bile çalıştıkları okullarda karşılaştıkları sorunlar nedeniyle güçlükler yaşayabilmektedirler (Billingsley, 2004). Bu nedenle özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlarla ilgili araştırmalar yapılması önemlidir. Bu çalışma, resmi kurumlarda çalışan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki alanda yaşadığı problemleri nitel yöntemle incelemesi bakımından literatürdeki diğer çalışmalardan ayrılmaktadır. Farklı olarak, pratik ve uygulanabilir stratejiler geliştirmeye odaklanmaktadır. Son olarak, araştırmanın Türkiye'deki resmi kurumlar bağlamında özel eğitim öğretmenlerinin yaşadığı sorunları güncel bir perspektifle ele alması, çalışmanın özgünlüğünü ve literatüre katkısını artırmaktadır.

Özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar ve bu sorunların çözümüne yönelik çalışmalar, özel eğitim alanında önemli bir araştırma konusu olarak ele alınmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar, öğretmenlerin mesleki yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları tespit etmeyi, bu zorluklara yönelik çözüm stratejileri geliştirmeyi ve böylece öğrencilere daha kaliteli eğitim sunmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bu araştırmanın temel amacı, özel eğitim öğretmenlerinin mesleki yaşamlarında karşılaştıkları problemleri belirleyerek, bu sorunlara yönelik etkili çözüm stratejileri geliştirmek ve bu sayede öğretim sürecindeki zorlukları iyileştirmektir. Bu çaba, öğretmenlerin öğrencilere daha kaliteli eğitim sunmalarına katkıda bulunarak, özel eğitim alanında hizmet kalitesini artırmayı amaçlamaktadır.

Bu araştırma, Türkiye'deki resmi kurumlarda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki problemlerini tanımlamayı ve bu problemlere yönelik etkili çözüm stratejileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Özel eğitim, normal eğitimden farklı öğretim yöntemleri ve stratejileri gerektirdiği için bu alanda çalışan öğretmenlerin karşılaştığı problemler de farklılık göstermektedir. Özel eğitim öğretmenleri, öğrencilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak için özel eğitim tekniklerini ve kaynaklarını etkin bir şekilde kullanmak zorunda olmalarına rağmen, bu süreçte sınıf içi kaynakların yetersizliği, öğrenci çeşitliliği, karmaşık eğitim politikaları, veli işbirliğinin eksikliği, öğrenci davranışlarından kaynaklanan güçlükler ve bireysel öğrenme gereksinimlerini karşılayacak uygun desteklerin sağlanmasındaki zorluklar gibi çeşitli problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bu sorunlarla başa çıkmak için öğretmenler arası işbirliği, paylaşılan kaynakların artırılması, öğretim yöntemlerinin ve materyallerinin çeşitlendirilmesi ve velilerle daha sıkı bir iletişim kurulması gibi çözüm stratejileri geliştirmek, öğretmenlerin daha etkili çalışmalarını ve öğrencilerin eğitim başarılarını artırmalarını sağlayabilir. Bu araştırma, özel eğitim öğretmenlerinin mesleki deneyimlerinden yararlanarak, karşılaşılan zorlukları belirlemeyi ve bu zorluklara yönelik çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Böylece, öğretmenlerin daha iyi desteklenmesine ve eğitim sisteminin genel kalitesinin artırılmasına katkıda bulunulması hedeflenmektedir. Araştırma kapsamında, resmi kurumlarda çalışan özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştığı mesleki problemler ve bu problemlere yönelik çözüm stratejileri incelenmiş, bu doğrultuda "Resmi Kurumlarda Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Karşılaştığı Mesleki Problemler ve Çözüm Stratejileri nelerdir?" sorusuna yanıt aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan Fenomenoloji (olgu bilim) kullanılmıştır. Fenomenoloji, bireylerin yaşamış olduğu deneyimler üzerinde derinlemesine durur ve kişiler için ne anlama geldiğine odaklanmaktadır. (Patton, 2014; Merriam, 2013). Fenomenoloji, farkında olduğumuz fakat tam olarak kavrayamadığımız olguların araştırılması için uygun bir araştırma deseni olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Fraenkel ve Wallen'a (2009) göre nitel bir eğitim araştırmasının amacının, insanların çevrelerindeki olayları veya nesneleri algılayış, biçimini ortaya koymak olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca Creswell'e (2021) göre insanların belli bir olgu hakkındaki ortak ve paylaşılan deneyimlerini incelemek önemli olduğunda fenomenolojinin en uygun yöntem olduğunu ifade etmektedir. Bu araştırmanın fenomenoloji deseninde tasarlanmasının temel gerekçesi, özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştığı mesleki problemler ve çözüm önerilerine ilişkin bireylerin deneyimlerini ve algılarını derinlemesine anlamaktır. Bu yöntem, katılımcıların yaşadıkları olayların anlamını keşfetmeyi amaçlar. İnsanların deneyimlerini, düşüncelerini ve duygularını analiz ederek bu deneyimlerin özünü ulaşmayı hedefler. Böylece, karmaşık insan deneyimleri daha iyi anlaşılabilir ve bu deneyimlerin arkasındaki anlamlar derinlemesine incelenebilir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Mardin ilinde faaliyet gösteren 10 özel eğitim okulunda görev yapan 10 özel eğitim öğretmenini ile beş ilkokul ve ortaokullarda özel eğitim sınıflarında çalışan toplam 15 özel eğitim öğretmeninden oluşmaktadır. Bu öğretmenlerin seçiminde maksimum çeşitlilik örnekleme ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemleri kullanılmış, ayrıca cinsiyet dağılımının dengeli olmasına özen gösterilmiştir. Araştırmada, farklı kademe ve çalışma alanlarında görev yapan öğretmenlerden oluşan kapsamlı bir çalışma grubuna yer verilmiştir. Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenler, okul öncesi eğitim düzeyindeki öğretmenler, uygulama okullarının 1., 2. ve 3. kademelerinde görev yapan öğretmenler ve özel eğitim meslek okullarında çalışan öğretmenlerden oluşmaktadır. Ayrıca, ilkokul ve ortaokul düzeyindeki özel eğitim sınıflarında çalışan öğretmenler de çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Bu çeşitlilik, bulguların kapsamını ve derinliğini artırarak, özel eğitimdeki farklı kurumsal yapılar ve kademe düzeylerine ilişkin öğretmen görüşlerinin daha geniş bir perspektiften ele alınmasına olanak tanımaktadır. Nitel araştırmalar için önerilen minimum örneklem büyüklüğü genellikle 5-25 kişi arasındadır (Creswell, 2021). Fraenkel, Wallen ve Hyun (2012) ise, nitel araştırmalarda 1-20 kişilik bir çalışma grubunu tavsiye etmektedirler. Bu araştırmada da elde edilecek bilgilerin doygunluğunu sağlamak amacıyla çalışma grubunun büyüklüğü bu kriterler göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Veri doygunluğu ise, araştırmacının analiz etmek istediği konuya ilişkin yeterli miktarda ve nitelikte veri toplamasıyla sağlanır. Guba ve Lincoln (1982) tarafından belirtildiği gibi, veriler tekrarlı bir yapıya ulaştığında veri doygunluğundan bahsedilebilir. Katılımcılarla ilgili detaylı bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken	f
Cinsiyet	Kadın
	8
Yaş	Erkek
	7
Yaş	25-35 Yaş
	35-45 Yaş
	45 ve Üzeri Yaş
	12
	2
	1

Okul Türü	Özel Eğitim Okulu	10
	Özel Eğitim Sınıfı	5
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	8
	6-10 Yıl	3
	11-15 Yıl	2
	16 -20 Yıl	1

Tablo 1'deki katılımcılara ait bilgiler incelendiğinde, çalışma grubunun sekizi kadın, yedisi erkek olmak üzere toplam 15 özel eğitim öğretmeninden oluştuğu görülmektedir. Çalışma grubundakilerin hizmet yılına bakıldığında, sekizinin 1-5 yıl, üçünün 6-10 yıl, birinin 16-20 yıl ve birinin de 21 yıl ve üzeri hizmet yılı olduğu anlaşılmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin yaş düzeylerine bakıldığında ise 12'sinin 25-35 yaşları arasında, ikisinin 35-45 yaşları arasında ve birinin de 45 ve üzeri yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Bu yöntemin tercih edilme sebebi, katılımcıların iç dünyalarını keşfetmek ve konuya dair bakış açılarını derinlemesine anlamaktır (Patton, 2014). Yarı yapılandırılmış görüşme formu, soruların esnekliği sayesinde farklı katılımcılardan özgün bilgiler edinmeyi mümkün kılar; önceden belirlenmiş kalıplar içermez (Merriam, 2013). Araştırma konusu doğrultusunda kapsamlı bir alan ve literatür taramasının ardından, ele alınacak ana temalar ve alt konular belirlenerek görüşme soruları hazırlanmış ve iki alan uzmanının değerlendirmesine sunulmuştur. Alan uzmanlarından alınan geri bildirimler doğrultusunda, soruların geçerliliği, anlaşılabilirliği ve kapsamlılığı açısından gerekli eklemeler ve düzenlemeler yapılmıştır. Düzenlenmiş sorularla küçük bir pilot görüşme gerçekleştirilmiş, pilot uygulamadan elde edilen geri bildirimler doğrultusunda son düzenlemeler yapılmıştır. Nihayetinde, sorular Türkçe dil ve imla kurallarına uygunluk açısından bir dil uzmanının incelemesine sunularak son şekli verilmiştir.

Veri Toplama ve Analizi

Bu araştırmada, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmış ve içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu çalışma kapsamında, nitel araştırma tekniklerinden biri olarak görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Görüşme, insanların deneyimlerini, tecrübelerini, duygularını ve algılarını anlamak ve yorumlamak için uygun bir yöntemdir (Karasar, 2022; Merriam ve Grenier, 2019). İçerik analizi, verileri benzer olanlarını tema, alt tema ve kategorilere ayırarak okuyucuların kavrayabileceği bir şekilde düzenlemeyi ve açıklamayı amaçlar (Christensen et al., 2015). Verilerin toplanması sürecinde, resmi özel eğitim okullarında ve ilkokul/ortaokul bünyesinde bulunan özel eğitim sınıflarında görev yapan öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmıştır. Görüşmeler, katılımcıların rahat olmaları için istedikleri zamanda ve mekânda gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında katılımcıların etkilenmemesi ve araştırmanın bilgi toplama sürecinin olumsuz etkilenmemesi için dikkat edilmiş; araştırmacının rolü, bilgi toplama süreciyle sınırlı tutulmuştur. Görüşmeler yaklaşık 30-45 dakika sürmüştür. Katılımcıların izinleri alınarak görüşmeler ses kaydına alınmış ve kayıtlar yazıya geçirilmiştir.

Görüşme öncesinde katılımcılara, görüşmenin amacı, verilerin nasıl ve nerede kullanılacağı ve gizlilik konularında açıklamalar yapılmıştır. Katılımcılardan gönüllü katılımcı onam formu alınmıştır. Görüşmeler yazıya döküldükten sonra katılımcılara tekrar gönderilerek katılımcı teyidi sağlanmıştır (Christensen et al., 2015). Her bir öğretmene (Ö1, Ö2, Ö3, ... Ö14, Ö15) kodlar verilerek, verilerin analiz süreci tamamlanmıştır.

Verilerin Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik, araştırmacının topladığı verileri yorumlamada tarafsız davranmasına ve araştırmanın her aşamasının açık bir şekilde, adım adım açıklanmasına bağlıdır. Bu bağlamda, nitel araştırmada güvenilirlik, anlam oluşturma ile doğrudan ilişkilidir. Araştırmada pragmatist felsefe benimsenmiştir; bu felsefe, öncelikle eylemlere, durumlara ve araştırmanın sonuçlarına odaklanır (Creswell, 2021). Guba ve Lincoln (1994), nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik yerine inandırıcılığın (trustworthiness) önemini vurgulayarak bazı temel ölçütlerin gerekliliğini belirtmişlerdir. Önerilen ölçütler; inanılabilirlik, güvenilirlik, onaylanabilirlik ve aktarılabilirlik olmak üzere dört ana başlık altında toplanmıştır. Bulguların inanılabilirliğini sağlamak için bu stratejilerden birinin veya daha fazlasının uygulanması gerektiği ifade edilmiştir (Creswell, 2021).

Araştırmanın geçerliliğini güçlendirmek ve güvenilirliği artırmak için katılımcı teyidi ve uzman incelemesi yöntemleri kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde açık ve sade açıklamalarla güvenilirlik sağlanmış, ardından tema ve kod listeleri oluşturulmuştur. Katılımcıların görüşlerinin doğru temsil edilip edilmediği kontrol edilerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Katılımcı teyidi, katılımcıların kendi görüşlerinin doğru bir şekilde temsil edildiğini görmek ve sonuçları değerlendirmek için önemlidir. Ayrıca, eğitim yönetimi ve denetimi alanında iki uzmana sunulan kod ve temalar, literatürdeki bilgilerle uyumu açısından değerlendirilmiştir. Kodlayıcılar arası güvenilirlik, nitel araştırmalarda, verilerin analizi sırasında birden fazla kodlayıcının aynı veri setini kodlarken benzer sonuçlara ulaşmasının sağlanmasıdır. Bu, araştırmanın güvenilirliğini artırır ve kodlamanın nesnelliğini temin eder. Kodlayıcılar arası güvenilirlik, benzer sonuçlar elde edilerek sağlanmış, iki kodlayıcı arasında %70'lik bir yüzdelik benzerlik elde edilmiştir. Bu durum, güçlü bir uyum olarak değerlendirilmiştir (Creswell, 2014; Stemler, 2001). Görüşmeler sırasında sessiz bir ortam sağlanmış ve katılımcıların etkilenmemesi için araştırmacı yalnızca bilgi toplama rolünü üstlenmiştir. Geçerliliği artırmak amacıyla bulgular bölümünde katılımcıların cevaplarından alıntılar yapılmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların “Resmi kurumlarda çalışan özel eğitim öğretmeni olarak mesleki alanda karşılaştığınız problemler nelerdir, açıklayabilir misiniz?” sorusuna ilişkin görüşleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşadığı Problemler

Tema	Alt Başlık	f
Yönetici	Alan mezunu olmayan yöneticilerin olması	4
	Mevzuata hakim olmama (Özlük haklarını bilmeme)	2
	İletişimsizlik	3
	Farklı okullarla kıyaslama	2
	Ayrımcılık	4
Fiziki	Materyal eksikliği	5
	Bina içi/dışı uygunsuz yapı	2
	Sınıf boyutu yetersizliği	2
	Yetersiz sıra/masa sayısı	1
	Farklı sınıf kullanım kısıtlılığı	1
Veli	İletişim eksikliği	3
	Bilgi eksikliği	5
	Öğretmene eğitim dışı sorumluluk yükleme	4
	Öğrenciye eğitim desteği vermeme	3

	Ailenin kabul sürecinde sorun yaşaması	4
	Okul öncesi ile ortak mevzuat	1
	Öğrenci sayı sınırı	3
Mevzuat	Öğrenci düzeyi farklılığına dair eksiklik	3
	Tanılama, yerleştirme karar eksikliği/yanlışı	3
	Taşınmalı eğitim personel sorunları	2
	Alan dışı öğretmen çalıştırma	6
Öğretmen	Partner iletişimsizliği	5
	Bilgi eksikliği	3

Tablo 2'ye göre, katılımcıların yaşadığı problemler en sık veli (f=19) kaynaklı olarak belirtilmiştir; bu da velilerle iletişim ve beklentilerin öğretmenler için önemli bir sorun kaynağı olduğunu göstermektedir. Yönetici (f=15) ve öğretmen (f=14) ile ilgili problemler, yönetim ve meslektaşlarla ilişkilerin de sıkça karşılaşılan diğer zorluklar olduğunu ortaya koymaktadır. Fiziki şartlar (f=11) ve mevzuat (f=12) da öğretmenlerin karşılaştığı önemli problem kaynakları arasında yer almaktadır.

Bu tablo, özel eğitim kurumlarında yönetici, fiziki koşullar, veli, mevzuat ve öğretmenlerle ilgili karşılaşılan çeşitli sorunları ve bu sorunların önem derecelerini göstermesi bakımından önemlidir. Tabloda;

Yönetici Sorunları: Alan mezunu olmayan yöneticilerin bulunması (f= 4) ve ayrımcılık (f= 4), yönetici kaynaklı sorunların en dikkat çekici başlıklarıdır. Yönetici eksiklikleri, özellikle özlük hakları konusunda mevzuata hâkim olmama (f=2) ve iletişimsizlik (f= 3) gibi durumlar ile diğer okullarla kıyaslamalar (f= 2) gibi konularla desteklenmiştir. Bu, yönetici niteliklerinin özel eğitimdeki kaliteyi etkileyebileceğine işaret etmektedir.

Fiziki Sorunlar olarak: En yüksek öneme sahip fiziki sorun, materyal eksikliği (f= 5) olarak öne çıkmaktadır. Yetersiz sınıf büyüklüğü ve bina yapısının uygunsuzluğu (her biri f= 2) da önemli sıkıntılar arasında yer alırken; sıra/masa sayısının yetersizliği ve sınıf kullanımının kısıtlılığı (her biri f= 1) diğer fiziki problemler arasındadır. Bu durum, özel eğitimde fiziksel altyapının iyileştirilmesine ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Veli Sorunları : Velilerle ilgili başlıca sorunlar, bilgi eksikliği (f= 5) ve öğretmene eğitim dışı sorumluluk yüklenmesi (f= 4) olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, velilerin çocuklarına eğitim desteği vermemesi (f= 3) ve kabul sürecinde yaşanan zorluklar (f=4) da öğretmenlerin iş yükünü artıran ve eğitim süreçlerini olumsuz etkileyen faktörler olarak dikkat çekmektedir.

Mevzuat Sorunları yönelik: Mevzuatın, okul öncesi ile ortak olarak düzenlenmesi (f= 1) ve öğrenci düzey farklılıklarına uygun düzenlemeler yapılmamış olması (f= 3), mevzuat kaynaklı önemli sorunlardır. Öğrenci sayısına sınırlama getirilmemesi (f= 3) ve tanılama/yerleştirme konularında eksiklikler veya yanlış kararlar (f= 3), mevcut mevzuatın özel eğitim ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi için düzenlemeler yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Öğretmen Sorunları : Alan dışı öğretmenlerin çalıştırılması (f= 6), öğretmenlik mesleğinde en sık karşılaşılan sorunlardan biridir. Ayrıca partner iletişimsizliği (f= 5) ve bilgi eksikliği (f= 3) gibi problemler, özel eğitimde öğretmenler arasındaki koordinasyonun ve mesleki yeterliliğin daha da iyileştirilmesi gerektiğini işaret etmektedir.

Bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

"Yöneticilerin özel eğitim alan öğretmeni olmaması büyük sorunlar teşkil ediyor, bilgisi olmadığı için normal okula kıyaslara gidiliyor. Yöneticiler sadece özel eğitimci olmalı."(Ö1)

"Özel eğitim sınıfında çalışırken genelde okul idaresi özel eğitimin işleyişinden ve özlük haklarından haberdar olmuyor, mevzuata hâkim olmamaları ve alan dışı olmalarının etkisi bu konuda çok fazla." (Ö2)

"Aile ile iletişimde bu konuda da zorluk yaşıyoruz, diğer çocuklarla kıyaslamaya giriliyor. İdare bu konuda veli ile iletişimi kuvvetlendirmek adına pek bir şey yapmıyor, yeterli bilgiye sahip olmamalarının da etkisi var bu konuda." (Ö5)

"Çoğu idarecinin özel eğitim konusunda yetersiz bilgiye sahip olması özel eğitim öğretmenlerini fazlasıyla yormaktadır." (Ö12)

"Her kademedeki ve okulda fiziki olanaklar çok sınırlı birçok okulda materyalden tutun masa sandalye bile uygun değil. Özel eğitim sınıfları genelde artık kalan yerlere yapılıyor." (Ö2)

"Yerleştirme kararları verilirken öğrencilerin durumu ve okulun bina yapısı ya da öğrencilerin seviyeleri aynı düzeyde olup olmamaları göz ardı ediliyor." (Ö7)

"Öğrencilerle bire bir eğitim yapmak istediğimizde bireysel eğitim odalarının olmaması da yaşadığımız problemler arasında." (Ö10)

"Bina içerisinde sınıfların en ücra köşelere konulması, teneffüslerde çocukları kaynaştıracak ortamın olmaması, özel eğitim için ayrı tuvaletlerin bulunmaması..." (Ö13)

"Aile ile iletişimde bu konuda da zorluk yaşıyoruz, diğer çocuklarla kıyaslamaya giriliyor." (Ö5)

"Velilerin ilgisizliği veya öğretmenin işine fazlasıyla karışmaları sorunların başında yer almaktadır." (Ö12)

"Servis yönetmeliğine hakim olmamaları sebebiyle rehber ablalarla, idare ile sorunlar yaşıyoruz. Rehber ablalar üzerine düşen görevi yerine getirmeyi bazen reddediyorlar." (Ö9)

"Öğrenci paylaşmak zorunda kalıyoruz çünkü öğrencilerin çalıştığı kazanımlar birbirinden farklı olabiliyor." (Ö11)

"Çoğunlukla yanlış tanılama ve yerleştirme sonucu sınıf seviyesine uygun olmayan öğrencilerden kaynaklı problemler yaşanıyor." (Ö15)

"Özel eğitimde sertifika durumu olduğu için çok fazla yanlış öğretimler sağlanıyor ve bunların dönüşü telafisi maalesef olmuyor okullarda ücretli olarak görev alan öğretmenler ciddi şekilde alan bilgisine sahip olmalıdır. Ayrıca görev yapan kadrolu öğretmenlerin de hizmet içi eğitimlere zorunlu olarak katılmaları sağlanmalıdır." (Ö1)

"Özel eğitim sınıfında partner ile çalışmanın kolaylığı olsa da yine sınıf içerisinde iki öğretmen olmasının zorlukları da oluyor." (Ö2)

"Beraber çalışıyor olsak bile alan mezunu olmayan öğretmen arkadaşlarımız olduğunda ya da öğrenci düzeyi farklı olduğunda destek alamıyoruz." (Ö5)

Araştırma bulguları, özel eğitimde yöneticilerin bilgi ve duyarlılığının artırılmasının önemine vurgu yapmaktadır. Öğretmenlerin mesleki gelişimi ve iletişim becerilerinin güçlendirilmesi, karşılaşılan zorlukların azaltılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra, fiziki eğitim ortamlarının iyileştirilmesi ve mevzuatın daha esnek ve kapsayıcı hale getirilmesi, eğitim kalitesinin yükseltilmesi açısından önem taşımaktadır. Taşınmalı eğitim sistemindeki personel sorunlarının çözülmesi ve mevzuat uyumunun sağlanması da dikkat edilmesi gereken diğer unsurlar arasındadır.

Katılımcıların 'Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşadığı Problemlere Çözüm Stratejileriniz

nelerdir?’ sorusu ilişkin görüşleri Tablo 3’da gösterilmiştir.

Tablo 3

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşadığı Problemlere Çözüm Stratejileri

Tema	Alt Başlık	f
Akademik/sınıf içi problemlere çözüm önerileri	Öz bakım	3
	Partner iletişimi	1
	Kişisel gelişim	4
	Fiziki düzenlemeler	2
	Materyal edinimi	5
Yönetimsel /resmi problemlere çözüm önerileri	Okul yönetimiyle iletişim	4
	Yerel kuruluşlarla iş birliği	3
	Gerekli belgelerin hazırda bulundurulması	2
	Açık ve düzenli iletişim	4
Velilerle ilişkilerde çözüm önerileri	Veli eğitimleri	5
	Veli ziyaretleri ve iş birliği	3

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların yaşadığı problemlere ilişkin görüşleri üç kategori altında toplanmıştır: Akademik/sınıf içi problemlere çözüm önerileri (f=15), velilerle ilişkilerde çözüm önerileri (f=12) ve yönetimsel /resmi problemlere çözüm önerileri (f=9). Bu kategorizasyon, katılımcıların yaşadığı farklı türdeki problemlere nasıl yaklaştıklarını ve çözüm önerilerini nasıl sınıflandırdıklarını bize göstermektedir. Örneğin, akademik ve sınıf içi problemler için önerilen çözümler katılımcıların öğrenci başarısını artırmak, sınıf içi disiplini güçlendirmek veya öğretim yöntemlerini iyileştirmek gibi konulara odaklanmaktadır.

Bu tablo aynı zamanda, özel eğitimde akademik/sınıf içi, yönetimsel/resmi ve velilerle ilişkilerde karşılaşılan problemlere yönelik çözüm önerilerini ve bu önerilerin önem derecelerini göstermektedir. Tabloda;

Akademik/Sınıf İçi Problemlere Çözüm Önerilerine yönelik:

- **Materyal Edinimi** (f= 5) en yüksek öneme sahiptir ve sınıf içindeki öğrenme süreçlerini desteklemek için öğretmenlerin materyal ihtiyaçlarının karşılanmasının önemine işaret etmektedir.
- **Kişisel Gelişim** (f= 4), öğretmenlerin kendilerini mesleki olarak geliştirmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin öz bakım (f=3) ve sınıf içinde partner iletişimi kurmaları (f=1) gibi öneriler de sınıf içi uyumu ve öğretmenlerin etkinliğini artırmaya işaret etmesi bakımından önemlidir.
- **Fiziki Düzenlemeler** (f= 2), öğrenme ortamının daha iyi düzenlenmesi ve ihtiyaçlara uygun hale getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Yönetimsel/Resmi Problemlere Çözüm Önerileri ilişkin:

- **Okul Yönetimiyle İletişim** (f= 4), yönetimle etkin bir iletişim kurmanın, idari problemler üzerinde etkili bir çözüm sunabileceğini göstermektedir.
- **Yerel Kuruluşlarla İş Birliği** (f= 3), yerel kaynaklardan destek alarak özel eğitimdeki zorlukları aşmaya yönelik bir çözüm önerisidir. Bu iş birliği, ek kaynak ve destek sağlayarak eğitim süreçlerindeki sorunların çözülmesine katkı sunabilir.
- **Gerekli Belgelerin Hazırda Bulundurulması** (f= 2), yönetimsel işlerin daha hızlı ve düzenli yürütmesine katkı sağlayarak, idari süreçlerde aksama yaşanmasını önlemek adına önem arz etmektedir.

Velilerle İlişkilerde Çözüm Önerileri için:

- **Veli Eğitimleri** (f= 5), velilerin özel eğitim süreçleri hakkında bilinçlendirilmesi ve destekleyici bir rol üstlenmeleri adına en önemli çözüm önerisi olarak öne çıkmaktadır.
- **Açık ve Düzenli İletişim** (f= 4), velilerle sürdürülebilir ve etkili ilişkiler kurmak, öğrencilerin gelişimine katkı sağlaması açısından önemlidir.
- **Veli Ziyaretleri ve İş Birliği** (f= 3), öğretmen ve veliler arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi, okul dışından velilerden destek alınması açısından önemlidir.

Görüşme yapılan bazı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Yazın hizmet içi eğitimler alıp özel özel eğitim hakkında bilgiler diri tutulmalıdır. Materyal için her sene bir miktar ayrılıp sınıf ve gelişim düzeylerine göre materyaller okullara yollanmalı bu materyaller öğretmenlere zimmetlenmelidir. Alan dışı olan öğretmenlerin en az 280 saatlik yüz yüze eğitimlerle sertifika sahibi olması gerekmektedir.” (Ö1)

“Öncelikle bu alanda çalışan öğretmenlerin bu alanda eğitim almış ve kendini geliştirmiş olması çok önemli. İletişimi asla koparmamız gerektiğini düşünüyorum. Öğretmenlerin bir sorun olduğunda önce kendi aralarında çözmeleri gerekiyor.” (Ö3)

“Materyal ve fiziki eksikliklerle ilgili olarak daha çok idare ve yönetimle iletişime geçip eksikliklerin giderilmesini talep ediyorum.” (Ö5)

“İdare ile iletişim içinde olmak kesinlikle etkili bir çözüm yolu olacaktır.” (Ö2)

“Bazı topluluklar ve velilerimiz aracılığıyla materyaller için maddi ve aynı kaynaklar bulunabilir, özellikle küçük şehirlerde bu daha kolay sağlanıyor.” (Ö3)

“İdare ile sorun yaşamamak için yönetmelikler hakkında bilgimiz olması ve gerekli belgelerin dosyamızda bulunması bence etkili bir çözüm yolu.” (Ö5)

“Velileri ziyaretleri yapılabilir. Bunun dışında idare ve diğer öğretmenlerin de desteği ile veli eğitimleri düzenlenebilir.” (Ö1)

“Veli öğretmen idare üçgeninin iletişime açık olması problem çözümünde son derece etkilidir.” (Ö2)

“Velilerle iletişim sorunu olduğu için öncelikle rehberlik servisinin özel eğitimde öğretimin sürekliliği ve öğrencilerle ilgilenmenin ne kadar önemli olduğu sürekli anlatılmalıdır.” (Ö4)

“Veliyle iletişimi koparmamak lazım. Özel eğitim alanında sürekli kendimizi geliştirmemiz lazım.” (Ö5)

Araştırma bulguları, öğretmenlerin idari konularda çözüm önerilerinin değerlendirilmesi, eksik alanlarda idareyi bilgilendirmesi ve yerel kaynaklarla iş birliği yapmasının önemini vurgulamaktadır. Kurumlarla iş birliği ve sürekli eğitimle özel eğitimdeki bilgi ve becerilerin güncel tutulması gerektiği belirtilmiştir. Sınıf ve öğrenci gelişimine uygun materyallerin sağlanması ve etkili kullanımı için bütçe ayrılması önerilmektedir. Alan dışı öğretmenlerin eğitim alması, kişisel bakımlarına özen göstermesi ve okul-aile iş birliğinin güçlendirilmesi vurgulanmıştır. Katılımcılar, özel eğitim öğretmenlerinin mesleki ve kişisel olarak desteklenmesi gerektiğini de belirtmişlerdir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışma, Türkiye'de resmi kurumlarda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin mesleki alanda karşılaştıkları sorunları araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışma, özel eğitim öğretmenlerinin

mesleki yaşamlarında karşılaştıkları zorlukları ve bu zorlukların kaynaklarını detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Elde edilen sonuçlarda, katılımcıların problemlerinin kaynaklarını veli, yönetici, öğretmen, mevzuat ve fiziki şartlar olarak belirttikleri görülmektedir. Özellikle veli, öğretmen ve idare arasındaki iletişimin önemi vurgulanmış; bu üçgenin açık ve sürekli bir iletişim içinde olmasının özel eğitim süreçlerinin etkinliği açısından kritik olduğu belirtilmiştir.

Literatürde yapılan araştırmalar, özel eğitim öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlarda yetersiz kaynaklar ve materyaller, fiziki koşullar, iş yükü ve zaman yönetimi, öğretmen yeterliliği ve sürekli eğitim gibi sorunlarla karşılaştıklarını ortaya koymaktadır (Epstein ve Sanders, 2006; Finlay et al., 2023; Forlin ve Chambers, 2011; Mastam ve Zaharudin, 2024). Öksüz (2019) yaptığı çalışmada, yöneticilerin öğretmenlerin sorumluluk bilinci eksikliği, şoförlerin velilerle ve öğrencilerle iletişimde yaşadığı sorunlar, rehber personelin üslup ve iletişim konusundaki sıkıntıları, velilerin çocuklarının durumları hakkında yetersiz bilgi sahibi olmaları ve stajyer öğrencilerin kurum kurallarına uyumda yaşadığı zorluklar gibi durumları belirlemiştir. Kılıç (2020), özel eğitim okullarındaki öğretmenlerin çoğunun, velilerden, öğrencilerden, fiziki şartlardan, mevzuattan ve öğretmenlerden kaynaklanan çeşitli sorunlar yaşadığını ifade etmiştir.

Bu bulgular, sorun kaynaklarının literatürdeki araştırmalarla benzerlik gösterdiğini ve hem yöneticilerin hem de öğretmenlerin aynı konularda zorluklar yaşadığını göstermektedir. Veli, yönetici ve öğretmenler arasındaki etkileşimin kalitesi, öğrencilerin eğitim ve gelişim süreçlerini doğrudan etkileyen önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Özellikle öğretmenlerin okul yönetimi, veliler ve rehberlik servisleri ile sürekli ve açık bir iletişim içinde olmaları, karşılaşılan sorunların çözümünde kritik bir rol oynamaktadır.

Özel eğitim öğretmenleri, öğrencilerin eğitim süreçlerinde velilerle etkili iletişim kurmak ve iş birliği yapmak zorundadır. Ancak, bazen veli beklentileri ile öğretmenlerin sağlayabileceği hizmetler arasında uyumsuzluklar yaşanabilmektedir (Epstein ve Sanders, 2006). Literatürde, özel eğitim öğretmenlerinin okul yönetimi, veliler ve rehberlik servisleriyle iş birliğinin eğitim süreçlerinin kalitesini artırmada kritik bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, bu iş birliğinin bazı durumlarda yönetsel engeller ve maddi kısıtlılıklar nedeniyle aksadığı ifade edilmektedir. Özdemir ve Yalın (2010), etkili iletişim ve iş birliğinin eğitim süreçlerinde başarıyı artırdığını belirtirken, Kocaman (2015) öğretmenlerin yönetim ve rehberlik servisleriyle olan ilişkilerinde yaşanan sorunların eğitim kalitesini olumsuz etkilediğini dile getirmektedir. Bu bağlamda, özel eğitim süreçlerinin daha etkin ve verimli olabilmesi için iletişim kanallarının güçlendirilmesi ve iş birliğinin artırılması gerektiği ifade edilebilir.

Katılımcılar, velilerle yaşadıkları problemleri bilgi eksikliği, öğretmene eğitim dışı sorumluluk yüklenmesi, ailenin kabul sürecinde sorun yaşanması, iletişim eksikliği ve öğrenciye yeterli eğitim desteği verememe gibi konulardan kaynaklandığını belirtmişlerdir. Özellikle, velilerin çocuklarının eğitim süreçleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması sıkça dile getirilen bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, velilerin çocuklarının eğitim süreçleriyle ilgili bilgi eksikliği yaşadığını veya bu bilgiyi etkili bir şekilde kullanamadıklarını göstermektedir. Öğretmenler, bu bilgi eksikliği nedeniyle velilerin çocuklarının eğitimine yeterince katkı sağlayamadıklarını ifade etmektedir.

Ayrıca, öğretmenlere eğitim dışı sorumluluk yüklenmesi ve ailelerin kabul sürecinde sorun yaşaması da önemli problemler arasında yer almaktadır. Özel eğitim öğretmenleri genellikle büyük bir iş yükü altındadır; bireysel öğrenci ihtiyaçlarına uygun eğitim planları hazırlamak, raporlama yapmak ve velilerle düzenli iletişimde bulunmak gibi görevler, zaman yönetimi açısından zorluklar yaratabilmektedir (Forlin ve Chambers, 2011). Kılıç (2020) yaptığı araştırmada, özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin çoğunun velilerden kaynaklanan "fazla müdahale ve destek eksikliği" sorunuyla karşılaştıklarını belirtmiştir. Bu sorunlar, öğretmenlerin zamanlarını ve

enerjilerini eğitim dışı işlere harcamak zorunda kaldıklarını ve ailelerin çocuklarının özel eğitim ihtiyaçlarını kabul etme sürecinde zorluklar yaşadıklarını göstermektedir.

Himmetoğlu vd., (2022), özel eğitim okullarında görev yapan öğretmenlerin en önemli sorunlarından birinin ailelerin ve toplumun bilinçsizliği olduğunu belirtmiştir. Öksüz (2019) ise velilerle iletişimde problemler yaşandığını ifade etmiştir. Özel eğitimin kalitesini belirleyen önemli faktörlerden biri, aile ile okul arasındaki etkili iletişim ve iş birliğidir (Cobb, 2015; Ngang, 2012; Rodrigues et al., 2015; Sider et al., 2017). literatürde, çocuklarını okul öncesi eğitim kurumuna gönderen ve buradan memnun olmayan velilerin varlığı da dikkat çekmektedir (Akalin vd., 2014; Koçyigit, 2015; Seylim, 2021). Bu memnuniyetsizliğin nedenleri arasında, öğrencilerin okul ve öğretmenler tarafından yeterince benimsenmemesi ve davranış problemlerinin çözümü için yeterli desteğin sağlanmaması öne sürülmektedir. Bu bulgular, öğretmenler ve veliler arasında yaşanan sorunları ortaya koyması açısından önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar, mevcut çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Katılımcılar, yöneticilerle ilgili olarak alan dışı mezun olmaları, ayrımcılık, iletişim eksiklikleri, mevzuata hakim olmama ve farklı okullarla kıyaslama gibi sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunlar, yöneticilerin özel eğitim alanındaki bilgi ve deneyim eksikliklerinin öğretmenler üzerinde olumsuz etkiler yarattığını, iletişim eksikliklerinin iş birliğini zayıflatmış ve mevzuat bilgi eksikliklerinin hatalı kararlara yol açabileceğini göstermektedir. Küçük şehirlerde ve maddi kaynakların sınırlı olduğu okullarda bu engeller daha belirgin hale gelmektedir. Araştırmalar, maddi kısıtlılıkların ve yönetsel engellerin eğitimde iş birliği ve iletişimi olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır (Acar ve Karaaslan, 2022; Demirtaş vd., 2016). Himmetoğlu vd. (2022), özel eğitim okul yöneticiliğinde alan uzmanlığına ek olarak yönetim eğitiminin gerekli olduğunu ve yönetici atamalarında iletişim ve motivasyon becerilerine odaklanılması gerektiğini vurgulamıştır. Brunsting vd. (2014), özel eğitim öğretmenlerinin tükenmişlik yaşadığını ve bunun yönetsel destek eksikliğinden kaynaklandığını ifade etmiştir. Literatürdeki diğer çalışmalar da (Eyal ve Roth, 2011; Ross ve Gray, 2006; Sun, 2004; Wasserman vd., 2016) özel eğitim öğretmenlerinin yöneticilerle ilgili sıkıntılar yaşadığını vurgulamaktadır. Mevcut çalışmalar, bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Katılımcılar, meslektaşlarıyla ilgili olarak alan dışı öğretmen çalıştırma, iletişim eksikliği ve bilgi yetersizliği gibi sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular, literatürde sıkça vurgulanan bir konudur; etkili iletişim ve iş birliği, eğitim süreçlerinin kalitesini artırmada kritik öneme sahiptir (Yıldırım, 2013). Uygulama öğretmenlerinin iş birliğine istekli olması, başarılı bir uygulama süreci için önemlidir (Conderman et al., 2005). En yaygın sorun olarak alan dışı öğretmen çalıştırma öne çıkmaktadır. Karatağ (2020), müzik öğretmenlerinin özel eğitim kurumlarına atanmasının çeşitli sorunlara yol açtığını ifade etmiştir. Çetin ve Şen (2017), özel eğitim alanı dışından gelen öğretmenlerin, problemleri öğrencilere müdahalede ve bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) hazırlamada zorluk yaşadığını belirtmiştir. Capri ve Güler (2018) ise özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan öğretmenlerin çoğunun, özel eğitim dışı alanlardan geldiğini tespit etmiştir. Dayı vd. (2023), öğretmenlik uygulaması sertifika programlarının yetersizliğinin, öğretmenlerin uygulama öğrencileriyle etkili çalışmasını engellediğini ortaya koymuştur. Alan dışı öğretmenlerin varlığı, öğretmenler arasında iletişim ve iş birliğini zayıflatmakta, bilgi eksikliği ise öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasını zorlaştırmaktadır.

Araştırmanın bulgularına göre, özel eğitim öğretmenlerinin yeterliliklerinin artırılması gerekmektedir. Öğretmenlerin alanlarında uzmanlaşmaları, etkili iletişim becerilerine sahip olmaları ve yeterli bilgiye erişimleri, öğrencilerin eğitimine olumlu katkılar sağlar. Nitelikli bir öğretmenlik süreci, büyük ölçüde uygulama öğretmenin kalitesine bağlıdır. Özel eğitim öğretmenliği, özel alan

yeterlilikleri gerektirdiğinden, bu durum özellikle önemlidir. Hem genel hem de özel eğitim uygulamalarının kalitesini artırmak ve uygulama öğrencilerini mesleğe en iyi şekilde hazırlamak için uygulama öğretmenlerinin belirli bir eğitimden geçmesi gereklidir (Dayı vd., 2023; Feng ve Sass, 2013; Gebbie et al., 2012). Bazı özel eğitim öğretmenleri, öğrencilerin özel gereksinimlerini karşılamak için yeterli uzmanlık düzeyine sahip olmayabilir. Sürekli eğitim ve profesyonel gelişim fırsatlarının sınırlı olması, öğretmenlerin beceri ve bilgilerini güncellemelerini zorlaştırabilir (Finlay et al., 2023). Bu bağlamda, öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi ve iletişim becerilerinin güçlendirilmesi, eğitim kalitesinin artırılmasında kritik öneme sahiptir. Bu sonuç, Bakanlık tarafından düzenlenen 240 saatlik uzman öğretici yetiştirme kursunun yeterli olmadığını da göstermektedir.

Katılımcılar, fiziki koşullarla ilgili olarak materyal eksikliği, bina içi ve dışındaki uygunsuz yapılar, sınıf boyutlarının yetersizliği, yeterli sıra ve masa sayısının olmaması ve farklı sınıfların kullanımında kısıtlamalar gibi problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Materyal eksikliği, öğretmenlerin eğitim materyalleri konusunda ciddi sıkıntılar yaşadığını ve bunun eğitim kalitesini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bina içi ve dışındaki uygunsuz yapılar ile sınıf boyutlarının yetersizliği, eğitim ortamının fiziksel olarak yetersiz olduğunu ve öğretmenler ile öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada zorluk çekildiğini ortaya koymaktadır.

Özel eğitim öğretmenleri, öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli materyal ve kaynağa erişim konusunda zorluk yaşadıklarını göstermektedir. Bu durum, öğrencilere uygun eğitim materyalleri sağlamak ve öğretim sürecini desteklemek açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir (Bouck, 2008). Seylim (2021), ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan öğrencilere yönelik sınıfların fiziki şartlarının ve materyal yetersizliğinin önemli sorunlar oluşturduğunu vurgulamıştır. Kılıç (2020), özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin çoğunun fiziki koşullar nedeniyle bina, derslik ve bahçe eksikliği gibi sorunlar yaşadığını belirlemiştir. Kaplan ve Aksoy (2019) ise, özel öğretim kurumlarında fiziksel erişilebilirlik unsurları ve tuvaletlerin en düşük ortalama sahip olduğunu ifade etmiştir.

Özel eğitim sınıflarının ve okulların fiziki altyapısının yetersizliği, öğretmenlerin öğrencilere uygun bir eğitim ortamı sağlama çabalarını zorlaştırabilir. Engellere uygun olmayan mekanlar, öğrenci öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyebilir (Mastam ve Zaharudin, 2024). Bu bulgular, eğitim ortamlarının fiziki koşullarının iyileştirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Eğitim materyallerinin temin edilmesi, bina yapılarının uygun hale getirilmesi ve sınıf boyutlarının artırılması, eğitim kalitesinin iyileştirilmesine önemli katkılar sağlayabilir. Bu bağlamda, eğitim kurumlarının fiziki altyapısının güçlendirilmesi ve gerekli donanımların sağlanması, öğretmenlerin ve öğrencilerin daha verimli bir eğitim ortamında bulunmalarına yardımcı olacaktır.

Katılımcılar, mevzuatla ilgili olarak öğrenci sayı sınırları, öğrenci düzeyi farklılıklarına dair eksiklikler, tanılama ve yerleştirme kararlarındaki yetersizlikler, taşınabilir eğitimde personel sorunları ve okul öncesi ile ortak mevzuat konularında sıkıntılar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, özellikle öğrenci sayısı ve farklı düzeylerdeki öğrenciler için yapılan düzenlemelerdeki eksiklikler, tanılama ve yerleştirme süreçlerindeki hatalı kararlar üzerinde durmuşlardır. Okul öncesi eğitimle ilgili mevzuat konularında ise daha az sorun yaşandığı ifade edilmiştir.

Bu bulgular, mevzuatın öğrenci sayıları ve düzeylerine uygun düzenlemeler yapma ve doğru tanılama ile yerleştirme kararları verme konularında yetersiz kaldığını göstermektedir. Taşınabilir eğitimdeki personel sorunları, bu sistemin etkinliğini olumsuz yönde etkileyerek eğitim süreçlerinde aksamalar yaratabilmektedir. Kılıç (2020), özel eğitim okullarında çalışan öğretmenlerin çoğunun sürekli değişen mevzuatlardan kaynaklı sorunlar yaşadığını ortaya koymuştur. Öksüz (2019) ise rehber personelin iletişim tarzı ve üslup konularında zorluklar yaşadığını belirtmiştir.

Araştırmada elde edilen bu sonuç, mevzuatın daha esnek ve kapsamlı olması gerektiğini ifade

etmektedir. Öğrenci sayı sınırlarının, farklı düzeylerdeki öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun düzenlemelerin ve doğru tanılama ile yerleştirme kararlarının verilmesi, eğitim kalitesinin artırılmasında önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, taşınabilir eğitim sistemindeki personel sorunlarının çözülmesi ve okul öncesi ile diğer eğitim seviyeleri arasındaki mevzuat uyumunun sağlanması da gerekmektedir. Bu bağlamda, mevzuatın güncellenmesi ve daha kapsayıcı hale getirilmesi, öğretmenlerin ve öğrencilerin karşılaştığı bu tür zorlukların azaltılmasına katkı sağlayacaktır.

Araştırmada katılımcılar yukarıda yaşanan problemlere yönelik olarak akademik/sınıf içi problemlere çözüm önerileri, velilerle ilişkilerde çözüm önerileri ve yönetsel /resmi problemlere çözüm önerileri şeklinde stratejiler ifade etmişlerdir. Bu sonuç, katılımcıların yaşadığı farklı türdeki problemlere nasıl yaklaştıklarını ve çözüm önerilerini nasıl sınıflandırdıklarını bize göstermektedir. Bu çözüm önerileri, katılımcıların akademik başarıyı artırmak ve sınıf içi problemleri çözmek için çeşitli stratejiler geliştirdiklerini göstermektedir. Her bir öneri, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini daha etkili hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmada katılımcıların velilerle ilişkilerde önerilen çözümlerde, veli eğitimi, açık ve düzenli iletişimi güçlendirmek, veli ziyaretleri ve iş birliği gibi alanlara odaklanmaktadır. Veli eğitimleri önerisi, velilerin çocuklarının eğitim süreci hakkında daha bilinçli olmalarını ve daha etkili destek sağlamalarını amaçlamaktadır. Açık ve düzenli iletişim ise velilerle iletişimin güçlendirilmesi ve bilgi paylaşımının düzenli olarak yapılmasını hedeflemektedir. Veli ziyaretleri ve iş birliği önerisi ise velilerle daha yakın ilişkiler kurulması ve okul-veli iş birliğinin artırılması için yapılmıştır. Bu çözüm önerileri, katılımcıların velilerle sağlıklı ve yapıcı ilişkiler kurarak öğrenci başarısını desteklemeye yönelik çabalarını yansıtmaktadır. Her bir öneri, okul ile veliler arasındaki iletişimi ve iş birliğini güçlendirerek veli memnuniyetini artırmayı hedeflemektedir.

Katılımcılar, yönetsel ve resmi problemler için çözüm önerileri olarak okul yönetimiyle iletişimi güçlendirmeyi, yerel kuruluşlarla iş birliğini artırmayı ve gerekli belgeleri düzenli olarak hazırda bulundurmaları önermişlerdir. İletişim kanallarının açık tutulması ve bilgi paylaşımının artırılması, okul yönetimiyle yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olabilir. Yerel kuruluşlarla iş birliği, okulların dış kaynaklardan daha etkin faydalanmasını sağlar. Gerekli belgelerin düzenli olarak hazırda bulundurulması ise idari süreçlerin daha düzenli işlenmesini destekler. Öksüz (2019) ve Kılıç (2020) çalışmaları da benzer şekilde, yöneticilerin iletişim becerilerini kullanarak problemleri çözmeye yönelik stratejiler önerdiğini belirtmiştir. Bu sonuçlar, katılımcıların farklı stratejiler geliştirdiğini ve bu stratejilerin odak noktalarının değiştiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma, resmi kurumlarda çalışan özel eğitim öğretmenlerinin birçok problemle karşılaştığını ortaya koymaktadır. Özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların çözümünde iletişim, iş birliği ve değerlendirme yöntemlerinin etkinliği vurgulanmaktadır. Özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunların çözümünde, iletişim, iş birliği ve değerlendirme yöntemlerinin etkinliği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, öğretmenlerin bu konularda desteklenmesi ve gerekli kaynakların sağlanmasının özel eğitim süreçlerinin kalitesini artırmada önemli bir rol oynayacağı, bu araştırmanın bulgularıyla çalışma grubunun sınırları içinde saptanmıştır.

Öneriler

Yapılan araştırmanın sonuçlarına dayanarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Velilerle iletişim ve işbirliği güçlendirmelidir. Okullar, velilerle daha etkili iletişim kanalları kurmalı ve düzenli geri bildirim toplama süreçleri geliştirmelidir. Velilerin eğitim süreçleri konusunda yeterli bilgiler verilmelidir.
- Okul yönetimiyle iletişimde yaşanan sorunlar için, iletişim kanallarının açık tutulması ve bilgi paylaşımının artırılması yönünde odaklanılmalıdır.

- Özel öğretimin yapıldığı sınıf/okul fiziki şartları uygun hale getirilmelidir.
- Özel eğitim için kaynak eksiklikleri giderilmelidir.
- Öğretmenlerin sürekli eğitim alarak özellikle özel eğitim alanındaki bilgi ve becerilerini güncel tutmaları sağlanmalıdır. Bu kapsamda, öğretmenler için özel eğitimde etkili sınıf yönetimi, bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlama, farklı öğrenme ihtiyaçlarına yönelik müdahale teknikleri ve öğrenci-veli iletişimi gibi konularda düzenli ve uygulamalı eğitim programları sunulmalıdır. Ayrıca, dijital araçların özel eğitimdeki kullanımına yönelik atölyeler düzenlenerek öğretmenlerin güncel teknolojileri etkin bir şekilde kullanmaları teşvik edilmelidir.
- Alan dışı öğretmenlerin, özellikle özel eğitim alanında çalışacakları durumlarda belirli eğitim süreçlerinden geçmeleri sağlanmalıdır.
- Araştırmada, mevcut mevzuatın özel eğitim öğrencilerinin artan ve farklılaşan ihtiyaçlarına yanıt vermekte yetersiz kaldığı, özellikle tanılama ve yerleştirme süreçlerinde esnek ve kapsayıcı düzenlemelere ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Bu durumun aşılması için mevzuatın öğrencilerin bireysel gereksinimlerini daha iyi karşılayacak şekilde güncellenmesi önerilmektedir. Bu bağlamda, mevzuatta yapılacak düzenlemeler, tanılama süreçlerinin daha doğru, yerleştirme kararlarının ise öğrencinin bireysel gereksinimlerine uygun bir şekilde alınmasını kolaylaştırabilir.
- Taşınabilir eğitim personelinin önemli bir sorun olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, taşınabilir eğitimde çalışan personelin eğitimin aksamasına yol açan davranışların önüne geçilmesi için gerekli eğitimlerin verilmesi önemlidir.
- Üst yönetim düzeyinde özel eğitim öğretmenlerinin ihtiyaçlarını anlamak için geri bildirim mekanizmaları oluşturulmalı ve politika desteği artırılmalıdır.
- Ayrıca, bu konuda farklı yöntemler kullanarak yapılacak daha kapsamlı araştırmalar, mevcut sorunların daha iyi anlaşılmasına ve çözüm yollarının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Etik Onay

Bu araştırma için Mardin Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 2024/3 sayılı oturum ve 3 nolu kararı ile etik izin alınmıştır.

Conflict of Interest

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

REFERANSLAR

- Acar, Ö. F., & Karaaslan, Ö. (2022). Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik, iş tatmin ve iş stres düzeylerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1821-1843. <https://doi.org/10.24315/tred.1116786>
- Akalın, S., Demir, Ş., Sucuoğlu, B., Bakkaloğlu, H. & İşcen, F. (2014). The needs of nclus ve preschool teachers about inclusive practices. *Eurasian Journal of Educational Research*, 54, 39-60. Retrieved from <https://scholar.google.com/>
- Akyüz, Y. (2018). *Türk eğitim tarihi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ataman, A. (2005). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Atmaca, U., & Uzun, Y. (2020). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan öğretmenlerin işitme kayıplı bireylere verilen destek hizmetlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi: Fenomenolojik araştırma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(4), 1214-1248.
- Berg, B. L. & Lune, H. (2019). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Eğitim yayınevi.
- Berry, A. B., & Gravelle, M. (2013). The Benefits and challenges of special education positions in rural settings: Listening to the Teachers. *The Rural Educator*, 34(2). <https://doi.org/10.35608/ruraled.v34i2.400>
- Billingsley, B. S. (2004). Special education teacher retention and attrition: A critical analysis of the research literature. *The Journal of Special Education*, 38(1), 39-55. Retrieved from <https://scholar.google.com/>
- Billingsley, B. S., & Bettini, E. A. (2019). Special education teacher attrition and retention: A review of the literature. *Review of Educational Research*, 89(5), 697-744.
- Blazar, D., & Kraft, M. A. (2017). Teacher and teaching effects on students' attitudes and behaviors. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 39(1), 146-170. <https://doi.org/10.3102/0162373716670260>
- Bouck, E. C. (2008). Exploring the enactment of functional curriculum in self-contained cross-categorical programs: a case study. *The Qualitative Report*, 13(3), 495-530. Retrieved from <http://nsuworks.nova.edu/tqr/vol13/iss3/10>
- Brunsting, N. C., Sreckovic, M. A., & Lane, K. L. (2014). Special education teacher burnout: A synthesis of research from 1979 to 2013. *Education and Treatment of Children*, 37(4), 681-712. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/44683943>
- Capri, B. & Güler, M. (2018). Evaluation of burnout levels in teachers regarding socio-demographic variables, job satisfaction and general self-efficacy. *Eurasian Journal of Educational Research*, 74, 123-144, DOI: 10.14689/ejer.2018.74.7
- Christensen, L.B, Johnson, R.B. & Turner, L.A. (2015). Araştırma yaklaşımları ve veri toplama yöntemleri. (A. Boyacı, K. Bozkuş.; Çev.) *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz*. Anı Yayıncılık. (Original work published 2014)
- Cam Cobb (2015). Principals play many parts: a review of the research on school principals as special education leaders 2001–2011, *International Journal of Inclusive Education*, 19:3, 213-234, DOI: 10.1080/13603116.2014.916354
- Conderman, G., Morin, J., & Stephens, J. T. (2005). Special education student teaching practices. Preventing School Failure. *Alternative Education for Children and Youth*, 49(3), 5-10. DOI: 10.3200/PSFL.49.3.5-10
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. SAGE Publications.
- Creswell, J. (2021). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (M.Sözbilir, Çev.). Pegem A Yayıncılık.

- Çetin, E., M. & Şen, G., S. (2017). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan öğretmenlerin sorunlarının belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 59, 53-69. Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7133>
- Çitil, M. (2017). *Türkiye'de özel eğitim tarihsel, politik ve yasal gelişmeler*. Vize Yayıncılık.
- Dayı, E., Dönmez, D. & Durgun, M. (2023). Özel eğitim öğretmenlerinin öğretmenlik uygulaması eğitimi sertifika programı'na ilişkin görüşleri. *TEBD*, 21(2), 705-730. <https://doi.org/10.37217/tebd.1232486>
- Demirtaş, H., Arslan, M., & Güven, D. (2016). Özel eğitim okullarının yönetsel sorunları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1). 21-49. <https://doi.org/10.19160/eijer.43400>
- Demirel, Ö. (2017). *Eğitimde program geliştirme*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Epstein, J. L., & Sanders, M. G. (2006). Prospects for change: Preparing educators for school, family, and community partnerships. *Peabody journal of Education*, 81(2), 81-120. DOI10.1086/461298
- Eyal, O., & Roth, G. (2011). Principals' leadership and teachers' motivation: Self-determination theory analysis. *Journal of Educational Administration*, 49(3), 256-275. [doi/10.1108/0957823111129055/full/html](https://doi.org/10.1108/0957823111129055/full/html)
- Feng, L., & Sass, T. R. (2013). What makes special-education teachers special? Teacher training and achievement of students with disabilities. *Economics of Education Review*, 36, 122-134. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2013.06.006>
- Finlay, C., Kinsella, W., & Prendeville, P. (2023). *The professional development needs of primary teachers in special classes for children with autism in the republic of Ireland*. In *Leading Socially Just Schools* (pp. 197-217). Routledge.
- Forlin, C., & Chambers, D. (2011). Teacher preparation for inclusive education: Increasing knowledge but raising concerns. *Asia-Pacific Journal of teacher education*, 39(1), 17-32. <https://doi.org/10.1080/1359866X.2010.540850>
- Fraenkel, J., Wallen, N., & Hyun, H. (2012). *How to design and evaluate research in education 10th ed*. McGraw-Hill Education.
- Francisco, C. D. C., & Celon, L. C. (2020). Teachers' instructional practices and its effects on students'academic performance. *Online Submission*, 6(7), 64-71. Retrieved from www.isroset.org
- Gebbie, D. H., Ceglowski, D., Taylor, L. K., & Miels, J. (2012). The role of teacher efficacy in strengthening classroom support for preschool children with disabilities who exhibit challenging behaviors. *Early Childhood Education Journal*, 40(1), 35-46. DOI 10.1007/s10643-011-0486-5
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal*, 30 (4), 233-252. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:A1982QA67400002> sayfasından erişilmiştir.
- Güleç-Aslan, Y., Özbey, F., Sola-Özgüç, C., & Cihan, H. (2014). Vaka araştırması: Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin sorunları ve ihtiyaçları. *Journal of International Social Research*, 7(31), s.639-654
- Gürsel, O. (2017). *Özel eğitimde güncel yaklaşımlar*. Nobel Yayıncılık.
- Himmetoğlu, B., Shikhkmalova, V. & Bayrak, C. (2022). Özel eğitim öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunların çözümünde okul yöneticilerinin rolü. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1597-1618. DOI: 10.24315/tred.1003550
- Jennings, P. A., & Greenberg, M. T. (2009). The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of Educational Research*, 79(1), 491-525.

- Jimerson, S. R., & Haddock, A. D. (2015). Understanding the importance of teachers in facilitating student success: Contemporary science, practice, and policy. *School Psychology Quarterly*, 30(4), 488-493. <https://doi.org/10.1037/spq0000134>
- Kahramanoğlu, R., & Tutsoy, T. (2019). Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan öğretmenlerin mesleki beceri yeterliklerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Anatolian Turk Education Journal*, 1(1), 35-60.
- Karasar, N. (2022). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Akademik Yayıncılık
- Karatağ, Ö. M. (2020). Zihinsel engelliler özel eğitim uygulama okullarında çalışan müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Journal of art and human*, 4(1), 1309-7156. Retrieved from <https://scholar.google.com/>
- Kaplan, G. ve Aksoy, V. (2019). Özel eğitim kurumlarının fiziksel koşullarının evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda incelenmesi: Eskişehir örneği. *Yaşadıkça Eğitim*, 33(2), 169-186. <https://doi.org/10.33308/26674874.2019332126>
- Kılıç, M. H. (2020). *Özel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar* (Merkezefendi ve Pamukkale ilçe örneği). [Tezsiz Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi]. <https://hdl.handle.net/11499/35118>
- Kirk, S. A., Gallagher, J. J., & Coleman, M. R. (2016). *Özel eğitime giriş* (S. Eripek, Çev.). Kök Yayıncılık.
- Kocaman, A. (2015). *Özel eğitim okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunların incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Koçyiğit, S. (2015). Ana sınıflarında kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen-rehber öğretmen ve ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 391-415. <https://doi.org/10.7884/teke.409>
- Mastam, N. M., & Zaharudin, R. (2024). Work Readiness Skills for Students with Learning Disabilities in Special Education Vocational Schools: A Conceptual Framework. *Jurnal Pendidikan Bitara UPSI*, 17, 1-10. <https://doi.org/10.37134/bitara.vol17.sp.1.2024>
- MEB (2018). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2021). <https://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-alanlari-atama-ve-ders-okutma-esaslari/icerik/201>, sayfasına 17.07.2024 tarihinde erişildi.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (S.Turan, Çev.). Nobel Yayıncılık.
- Merriam, S. B., & Grenier, R. S. (Eds.). (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. John Wiley & Sons.
- Nagro, S. A. & deBettencourt, L. U. (2017). Reviewing special education teacher preparation field experience placements, activities, and research: Do we know the difference maker?. *Teacher Education Quarterly*, 44(3), 7-33. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/10.2307/90010901>
- Ngang, T. K. (2012). A comparative study on teacher leadership in special education classroom between China and Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 31, 231-235. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.12.047>
- Öksüz, K. (2019). Özel eğitim kurumlarında görev yapan yöneticilerin karşılaştıkları personel kaynaklı problemler ve çözüm stratejileri. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 2(2), 46-53. Retrieved from <https://scholar.google.com/>
- Özdemir, M., & Yalın, H. İ. (2010). *Eğitimde iş birliğinin önemi ve yönetimle iletişimin rolü*. Pegem Akademi.
- Öztürk, C. (2019). *Eğitim bilimine giriş*. Anı Yayıncılık.

- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (Çev Edt: Bütün, M. ve Demir, S. B). Pegem Akademi Yayınları.
- Potthoff, D. & Alley, R. (1996). Selecting placement sites for student teachers and pre-student teachers: Six considerations. *The Teacher Educator*, 32(2), 85-98. <https://doi.org/10.1080/08878739609555135>
- Rodrigues, F. B., Campos, S., Chaves, C., & Martins, C. (2015). Family-school cooperation in the context of inclusion of children with special educational needs. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 171, 309-316. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.127>
- Ross, J. A., & Gray, P. (2006). Transformational leadership and teacher commitment to organizational values: The mediating effects of collective teacher efficacy. *School Effectiveness and School Improvement*, 17(2), 179–199. <https://doi.org/10.1080/09243450600565795>
- Ruppar, A. L., Roberts, C. A., & Olson, A. J. (2014). Perceptions about expert teaching for students with severe disabilities among teachers identified as experts. *Research and Practice for Persons with Severe Disabilities*, 39(4), 278-291.
- Seylim, E. (2021). Veli Görüşlerine Göre Engelli Bireylerin Eğitim Hakkına Erişim Durumları: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2021;20(80): 2272-2292. <https://doi.org/10.17755/esosder.848731>
- Sider, S., Maich, K., & Morvan, J. (2017). School principals and students with special education needs: Leading inclusive schools. *Canadian Journal of Education/Revue*, 40(2), 1-31. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/10.2307/90010122>
- Stemler, S. (2001). *An overview of content analysis: Practical Assessment. Research & Evaluation*. A Peer Reviewed Electronic Journal. Yale University. Retrieved from <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/75/153>.
- Sun, J. (2004). Understanding the impact of perceived principal leadership style on teacher commitment. *International Studies in Educational Administration*, 32(2), 18-31 Retrieved from <https://research.ebsco.com/c/mwvn5v/viewer/pdf/rahm4d4gkz>.
- Şener, B., & Tanrıseven, C. (2019). Konaklama öğretmenlerinin özel eğitim meslek okullarına uyum süreçlerinde yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Journal of Continuous Vocational Education and Training*, 3(1), 1-21. Retrieved from <https://scholar.google.com/>
- Şengül, H. (2008). *Özel eğitim öğretmenlerinin zihin engelli çocuklara okuma-yazma öğretiminde kullandıkları yöntemlerin belirlenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Tehseen, S., & Hadi, N. U. (2015). Factors influencing teachers' performance and retention. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(1), 233. <https://doi.org/10.5901/mjss.2015.v6n1p233>
- Wasserman, E., Ben-eli, S., Yehoshua, O., & Gal, R. (2016). Relationship between the principal's leadership style and teacher motivation. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 15(10), 180-192. Retrieved from <https://www.ijlter.org/index.php/ijlter/article/view/760>
- Yavuz, M., & Yıkımsı, A. (2021). Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-19.
- Yıldırım, A. (2013). *Eğitimde iş birliği ve iletişim stratejileri*. Eğitim Kitabevi. DOI: 10.38151/akef.2021.7
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Special education teachers play an important role by providing educational services for individuals who are the most vulnerable members of the society and who need special education. Special education teachers working in public institutions face various difficulties in their professional lives. These challenges can negatively affect teachers' professional development, motivation and the educational process in general.

Education aims to make individuals more socially, culturally and economically competent by improving their knowledge and skills (Akyüz, 2018). This process ensures the acquisition of academic knowledge, problem-solving skills, critical thinking skills and the adoption of ethical values (Demirel, 2017). It also supports the personal development of individuals and increases their participation in society (Öztürk, 2019). Supporting each individual according to his/her potential and benefiting equally from educational opportunities is a critical step for social justice.

Even though special education teachers are knowledgeable and experienced in the field of special education, they may experience difficulties due to the problems they encounter in the schools where they work (Billingsley, 2004). Therefore, it is important to conduct research on the problems faced by teachers working in special education institutions. This study differs from other studies in the literature in that it examines the problems experienced by special education teachers working in public institutions in the professional field with qualitative method. Differently, it focuses on developing practical and applicable strategies. Finally, the fact that the study addresses the problems experienced by special education teachers in the context of public institutions in Turkey from a contemporary perspective increases the originality of the study and its contribution to the literature.

The problems faced by special education teachers and studies on the solution of these problems are considered as an important research topic in the field of special education. Studies on this subject aim to identify the difficulties faced by teachers in their professional lives, to develop solution strategies for these difficulties, and thus to help them provide better quality education to students. The main purpose of this study is to identify the problems faced by special education teachers in their professional lives, to develop effective solution strategies for these problems and thus to improve the difficulties in the teaching process. This endeavour aims to improve the quality of service in the field of special education by contributing to the teachers to provide better quality education to students.

Method: Phenomenology (phenomenology), one of the qualitative research methods, was used in this study. Phenomenology focuses in depth on the experiences of individuals and focuses on what they mean to them (Patton, 2014; Merriam, 2013). Phenomenology is defined as a research design suitable for investigating phenomena that we are aware of but cannot fully comprehend (Yıldırım & Şimşek, 2021). According to Fraenkel & Wallen (2009), the aim of a qualitative educational research is to reveal the way people perceive the events or objects around them. In addition, Creswell (2021) states that phenomenology is the most appropriate method when it is important to examine people's common and shared experiences about a particular phenomenon. The study group of the research consists of 10 special education teachers working in 10 special education schools and 15 special education teachers working in five special education classes in Mardin province in the 2023-2024 academic year.

Findings: The research highlights the need for administrators to be more knowledgeable and sensitive about special education. Enhancing administrators' training and communication skills can help reduce teachers' challenges. The study also emphasizes the importance of improving teachers' expertise, communication skills, and knowledge to positively impact student education.

Physical conditions, such as educational environments and resources, are critical. Strengthening educational institutions' infrastructure, updating legislation to be more flexible and comprehensive, and addressing personnel issues in the transport education system are necessary steps. Teachers should also receive continuous training to keep their knowledge and skills current, especially in special education.

The research underscores the value of incorporating teachers' suggestions into administrative and official decisions. Collaboration with local communities and institutions is recommended for effective problem-solving.

Additionally, the study emphasizes the importance of parental involvement and regular communication between parents, teachers, and administrators.

Discussion and Conclusion: This study aims to investigate the problems faced by special education teachers working in public institutions in Turkey. The study reveals the difficulties faced by special education teachers in their professional lives and the sources of these difficulties in detail. In the results obtained, it is seen that the participants stated the sources of their problems as parents, administrators, teachers, legislation and physical conditions. In particular, the importance of communication between parents, teachers and administrators was emphasised; it was stated that the open and continuous communication of this triangle is critical for the effectiveness of special education processes.

As solutions for administrative and official problems, participants generally suggested strengthening communication with the school administration, increasing cooperation with local organisations and keeping the necessary documents regularly available. The suggested solution strategies aim to keep the communication channels open and increase information sharing for the participants who have problems in communicating with the school administration. Cooperation with local organisations aims to enable schools to use external resources more effectively and benefit from various supports. In addition, having the necessary documents ready supports the work carried out in this regard by ensuring that administrative processes run more regularly and smoothly. In their study, Öksüz (2019) and Kılıç (2020) stated that when the solution strategies of the administrators for the problems they encountered were examined, they mainly suggested solving problems among themselves by using communication skills. These results reveal that the participants developed different strategies against the problems and the focal points of these strategies differed.

Recommendation:

- Strengthen communication and cooperation with parents through more effective channels and regular feedback processes.
- Focus on open communication and information sharing with school administration to address communication problems.
- Improve the physical conditions of classrooms and schools for special education.
- Address resource shortages in special education.
- Ensure teachers receive continuous training, particularly in special education, and that out-of-field teachers undergo necessary training before working in this field.
- Update legislation to be more flexible and comprehensive, addressing the diverse needs of students.
- Provide training for personnel involved in transported education to prevent behaviors that disrupt the educational process.